

Nr 164.

Av herrar **Holmström** och **Mannerskantz**, om ändrade grunder för pension åt vissa beställningshavare på övergångsstat vid försvarsväsendet.

När det vid personalreduceringarna i samband med genomförandet av 1925 års försvarsorganisation gällde att överföra övertalig personal vid försvarsväsendet på övergångsstat, ansåg riksdagen det vara skäligt att i någon form bereda de militära beställningshavare, vilka skulle komma att överföras, och som räknade en relativt lång aktiv tjänstetid, men på grund av de rådande mindre tillfredsställande befodringsförhållandena icke vunnit den befordran till högre beställning, som normalt borde hava varit fallet, en viss kompensation i lönehänseende för denna deras långa tjänstetid på aktiv stat.

Ifrågavarande lönekomensation bestämdes skola utgå under två olika förutsättningar.

I det ena fallet skulle den tillkomma sådana löjtnanter, underlöjtnanter och sergeanter (vid marinen underofficerare av 2. och 3. graden), vilka vunnit befordran till kapten, respektive löjtnant eller fanjunkare (vid marinen till flaggunderofficer, respektive underofficer av 2. graden) i vederbörligt truppförband eller vapen, d. v. s. vunnit befordran till högre grad utan därmed följande lön. I det andra fallet skulle kompensationen tillkomma de löjtnanter, underlöjtnanter och sergeanter (vid marinen underofficerare av 2. och 3. graden), vilka icke hade vunnit den ovan angivna befordran till närmast högre grad i truppförbandet, men vid överföringen voro placerade i högsta löneklassen inom sin lönegrad. I båda fallen gällde dessutom att vederbörande skulle ha uppnått en viss angiven tjänsteålder, bestämd till 15, respektive 5 år såsom officer eller 17 år såsom sergeant och furir (vid marinen 19 respektive 14 år såsom underofficer, underofficerskorpral och korpral).

Kompensationen bestämdes i det förstnämnda fallet så, att vederbörande på övergångsstat tillades lön såsom kapten respektive löjtnant eller fanjunkare (vid marinen flaggunderofficer) som om han fortfarande innehaft beställning på aktiv stat, dock först vid den tidpunkt, vid vilken sådan uppflyttning i högre lönegrad skulle ha ägt rum, därest han fortfarande kvarstått på aktiv stat enligt de för 1925—1926 gällande staterna. I det sistnämnda fallet, varom här närmast är fråga, bestämdes kompensationen så, att vederbörande skulle kunna uppflyttas till närmast högre löneklass inom vederbörlig löneplan, dock tidigast vid den tidpunkt, då befordran till högre löne-

grad skulle ha ägt rum, därest de för budgetåret 1925/1926 fastställda staterna fortfarande varit gällande (kungl. kungörelsen med vissa bestämmelser rörande arméns och marinens övergångsstaten den 23 oktober 1925, §§ 16, 17, 27 och 28).

Kompensationen i dess andra del innebär följaktligen i fråga om sin praktiska tillämpning, att en löjtnant, respektive fanjunkare, vilken vid överföringen på övergångsstat var placerad i 6:e löneklassen, löneplan O, respektive 7:e löneklassen, löneplan Uo, kunde på stadgad tid uppflyttas till 7:e respektive 8:e löneklassen i vederbörlig löneplan, i vilken han därefter stannade, såvida han icke togs i anspråk för bestridande av arvodesbefattning eller blev inkallad till ständigt tjänstgöring, då löneuppflyttning och befordran ägde rum efter för sådan tjänstgöring föreskrivna grunder. De ifrågasvarande högre löneklasserna ligga båda inom de högre lönegrader, O 3, respektive Uo 3 (kaptens respektive fanjunkares), i vilka uppflyttning äger rum vid normal befordran i beställning på aktiv stat till kapten respektive fanjunkare (flaggunderofficer).

På grund av sättet för bestämmelsernas avfattning i fråga om denna uppflyttning till närmast högre löneklass inom vederbörlig *löneplan* hava dessa tolkats så, att vederbörande därigenom icke skulle anses vara uppflyttad i *högre lönegrad* oaktat att den löneklass, till vilken uppflyttningen ägt rum, enligt löneskalan ligger inom denna högre lönegrad. Detta förhållande har kommit att få framtida verkningar för därav berörd personal, bland annat i fråga om bestämmandet av deras *pension*.

Under det att sålunda personal, överförd på övergångsstat enligt här angivet första alternativ, d. v. s. de, som *vid överföringen redan hade vunnit befordran till högre grad churu utan därmed följande lön*, erhålla pension i likhet med personal på aktiv stat i motsvarande beställning, är detta däremot icke fallet med i andra alternativet angiven personal och varom här nu är fråga. De ansågos till en början endast berättigade till den pension, vilken utgår till beställningshavaren i den lägre lönegrad, varifrån uppflyttning ägt rum till närmast högre löneklass inom vederbörlig löneplan.

I förra fallet angives i kungörelsen av den 23 oktober 1925 (§ 16) att vederbörande *må kunna tilläggas lön såsom kapten* (etc.), i senare fallet (§ 17) att vederbörande *må kunna vinna uppflyttning till närmast högre löneklass*. Avsikten med denna olika formulering torde hava varit den, att i förra fallet icke allenast uppflyttning till kaptens (etc.) lönegrad skulle kunna ske, utan även att möjlighet beretts vederbörande att i mån av tjänstgöring kunna *erhålla vidare uppflyttning* i löneklasser inom denna högre lönegrad, under det att för senare kategorien uppflyttning i högre löneklasser ansetts böra *begränsas till lägsta löneklassen* inom den närmast högre lönegraden utan möjlighet till vidare uppflyttning därutöver. I ingendera av de förenämnda paragraferna talas det om någon direkt befordran av någon inom de två kategorierna, utan endast om uppflyttning i lönehänseende. Det torde emel-

lertid icke gärna kunna bestridas, att den som exempelvis från sjätte löneklassen uppflyttas till närmast högre löneklass inom vederbörlig löneplan, alltså till den 7:e, vilken ligger inom den för kaptensbeställning avsedda lönegraden, därigenom också måste anses ha blivit uppflyttad i denna lönegrad. Hade meningen varit någon annan torde det kunna förutsättas att formuleringen av paragrafen också hade blivit en annan. Som den emellertid nu är formulerad, *torde det få anses obestriddigt, att den personalkategori, det här gäller, är att anse såsom uppflyttad i närmast högre lönegrad, alldenstund den löneklass, till vilken de uppflyttats, icke ingår i den lägre lönegrad, varifrån uppflyttningen ägt rum.* Något annat kan nämligen icke gärna vara möjligt såvida officersavlöningsreglementet med däri angivna grunder för löneskalornas konstruktion är tillämpligt på ifrågavarande personal, vilket icke har blivit bestritt.

Denna anförda uppfattning torde jämväl ha övat inflytande på vederbörande personals ställningstagande vid det tillfälle, då det för den gällde att bestämma sig för den ena eller den andra av vägarna, i samband med övergången till 1925 års försvarsorganisation. I viss mån utslagsgivande därvid var uppfattningen, att pensionen skulle komma att beräknas i enlighet med det underlag, som var gällande för den högre lönegraden, d. v. s. kaptens, respektive löjtnants, respektive fanjunkares (flaggunderofficers). Pensionsmyndigheterna själva hava ävenledes till en början givit uttryck för en sådan uppfattning, ända till dess det framgätt, att de bestämmande myndigheterna folkat bestämmelserna på ett annat sätt.

I ett av 1934 års pensionskommittés avgivet utlåtande i fråga om den pension, vilken borde tillkomma sådan personal på övergångsstat inom försvarsväsendet, vilken uppflyttats till närmast högre löneklass inom vederbörlig löneplan, anförde de sakkunniga, att »det icke läter böra ifrågakomma att tillerkänna beställningshavare pensionsrätt i högre lönegrad än den vederbörande tillhör». Pensionskommittén synas därmed ha velat fastslå, att uppflyttningen i den högre löneklassen icke samtidigt var att anses såsom en uppflyttning i den högre lönegrad, dit denna högre löneklass hörde. Sakkunniga »ansågo det dock obestriddigt att ifrågavarande personal intöge en särställning i förhållande till annan personal i samma lönegrad, men att tillräcklig anledning att frångå grundsatsen för pensionsunderlagets bestämmande likväl knappast torde föreligga». Med hänsyn härtill föreslogo där efter de sakkunniga en höjning av pensionsunderlaget för ifrågavarande personalkategori så, att detta skulle beräknas på den lön vederbörande uppbär efter sin uppflyttning till högre löneklass i vederbörlig löneplan. Häremot hade riksdagen ingen erinran att göra, utan godkände vad Kungl. Maj:t i likhet med de sakkunniga i detta hänseende föreslagit. Härigenom kommo dessa beställningshavare på övergångsstat inom försvarsväsendet att intaga en i pensionshänseende synnerligen ogynnsam ställning.

De mindre pensionsförmåner, de härigenom kommit att åtnjuta, framgår av följande jämförelse:

	Pensionsunderlag för beställningshavare		Summa skillnad i pensionsförmåner
	på aktiv stat	på övergångsstat jämlikt k. kung. 23. oktober 1925, § 17 och 28,	
		kronor	kronor
Kapten resp. löjtnant	4 644	3 444	1 200
Löjtnant resp. underlöjtnant	3 036	2 076	760
Fanjunkare (flaggunderofficer) resp. sergeant	2 604	2 400	204
Sergeant (underofficer av 2. graden) resp. underofficer av 3. gr.	2 196	2 016	180

Ifrågavarande personalgrupp överfördes på övergångsstat utan sin egen förskyllan och de flesta av dem ha sedan dess ej lyckats erhålla någon stadigvarande civilanställning. De äro följaktligen hänvisade till sin lön och efter inträdet i pensionsåldern till den pension, varav de då komma i åtnjutande. Följaktligen har pensionsbeloppet för dem stor och livsviktig betydelse.

Förhållanden synas i olika avseenden tala för att de borde hava kommit i åtnjutande av pension i den lönegrad, till vilken de genom sin uppflyttning i en till denna lönegrad hörande löneklass faktiskt också borde höra. Kostnaderna härför skulle ej heller ställa sig höga. Antalet beställningshavare, vilka vunnit eller komma att vinna uppflyttning till högre löneklass inom vederbörlig löneplan, utgör enligt gjorda beräkningar efter de år 1935 beslutade ändringarna beträffande pensionsåldern vid armén högst 15 löjtnanter, 4 underlöjtnanter och 6 sergeanter och vid marinen högst 19 underofficerare av 2:a graden samt 17 av 3:e graden, för vilka merkostnaderna skulle komma att uppgå till

23 000 kronor för armén och

7 000 » » marinen eller sammanlagt till högst

30 000 » » försvarsväsendet i sin helhet.

Några prejudicerande följder för framtiden kan ej heller ett bifall till framställningen om denna personalgrupps uppflyttning i ett högre pensionsbelopp komma att få, då det här endast gäller en övergångsbestämmelse, vilken kommer att försvinna samtidigt med personalgruppen.

På grund av vad här ovan anförts hemställs, att riksdagen måtte besluta,

att för sådan beställningshavare på övergångsstat vid försvarsväsendet, vilken vid tiden för överföringen till över-

gångsstat uppnått högsta löneklassen inom vederbörlig lönegrad och på grund därav jämlikt kungl. kungörelsen den 23 oktober 1925, paragraferna 17 och 28, vunnit eller kommer att vinna uppflyttning till närmast högre löneklass inom vederbörlig löneplan skall, med ändring av militära tjänstepensionsreglementet av den 17 maj 1935, pensionsunderlaget beräknas och tjänstepension utgå med samma belopp och efter de grunder, som enligt nämnda tjänstepensionsreglemente gälla för beställningshavare på aktiv stat i den lönegrad, till vilken den löneklass hör, i vilken vederbörande på övergångsstat jämlikt ovannämnda kungörelse vunnit uppflyttning.

Stockholm den 24 januari 1937.

Nils Holmström.

Axel Mannerskantz.

